

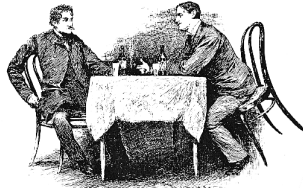
EVA:n tuore raportti suomalaisten asenteista on jännittävää luettavaa. Kansalaisia yhdistävien tekijöiden viiden kärki on seuraava:

Huoli huumeiden ja huumerikollisuuden lisääntymisestä	93 %
Alueellinen kehitys, halu hillitä muuttoliikettä	88 %
Huoli työelämän kuormittavuudesta	88 %
Hyvinvointivaltion vahvistamisen/säilyttämisen kannatus	85 %
Ulkomaalaisiin kohdistuvien hyökkäysten tuomitseminen	81 %

Kahdessa vuodessa (syky 1998/syky 2000) tapahtunut suurin asenne-muutos koskee *hyvinvointivaltiota*: sen kannatus (”suomalainen hyvinvointivaltio on aina hintansa väärti”) on kasvanut 10 prosenttiyksiköä. Kun katsoo yhdistävien tekijöiden kärkiryhää, syy kannatuksen kasvuun paljastuu: muut neljä tekijää ovat huolenaiheita, joihin ai-noastaan poliittinen koneisto ja sen ohjaama julkinen sektori voivat puuttua.

EVA:n tilaaman tutkimuksen tekijät Peter Ekholm ja Pentti Kiljunen arvioivat tulosten merkitystä näin:

”Kansakunnan henkinen hexindeksi käyttäytyy osin toisin kuin kansantuotteen kasvuluvut. Vaikka lama on löyty, moni suomalainen kokee elämässään epävarmuutta ja potee tiettyä henkistä epäviihtymystä nykyajassa. Kun kaksi vuotta sitten tulosten tulkittiin viestivän halusta painaa jarrua, halutaan paikotellen jo U-käännöstä. Tutkimustulokset antavat aiheen pohtia, voidaanko Suomessa havaita merkkejä ilmiöstä, josta eri maissa on käytetty ilmaisia politiikan paluu. Tämän tutkimuksen perusteella kansalaiset kritisoivat sekä markkinatalouden ylilyön-tejä että puoluepohjaisen demokratian toimivuutta yksittäisen kansalaisen kannalta. Odotukset, joilla tilannetta yhteiskunnassa ha-

AJATUSTEN TONAVA

lutaan parantaa, kohdistuvat ennen kaikkea poliittiseen järjestelmään.”

1890-luvulla nuori sukupolvi irrot-tautui vanhasta fennomaanisesta liikkeestä ja perusti K. J. Ståhlbergin johdolla *nuorsuomalaisen* puolueen ja sille äänenkannattajan, Päivälehd- den, joka nykyisin tunnetaan Hel-singin Sanomina. Yksi lehden pe-rustajista oli J. H. Erkko. 1990-lu-vulla nuori radikaaliryhmä perusti uuden puolueen, sanoi ottavansa mallia sadan vuoden takaa ja risti puolueensa Nuorsuomalaisiksi. Uut-ta puoluetta hetken aikaa tarkkail-tuaan Eero Erkon pojanpoika Aatos Erkko totesi, ettei 1990-luvun luomuksella ole mitään tekemistä sen demokraattisuuden ja sosiaalisuuden kanssa, joka leimasi alkuperäis-tä nuorsuomalaisuutta. Kovin monta vuotta uusi luomus ei elänytään.

Aatos Erkon maaliskuussa 2001 antamasta haastattelusta Uutispäivä Demarille (14.3.) ilmenee, mitä kolmannen polven nuorsuomalainen pitää arvossa:

”Me voimme ja meidän pitää osallistua voimakkaasti Euroopan Unionin kehittämiseen. Sen yhtenä edellytyksenä on, että Suomen kansan itsetunto, kieli ja kirjallisuuden harrastaminen ovat kunnossa. Kir-jastot ovat tässä aivan olennainen osa.”

Erkon mukaan suomen kielen

opetus on niin tärkeää, ettei sitä saa vähentää yhtään. Erkko otti kantaa myös palvelualojen palkkaukseen:

”Pätevälle työntekijälle pitäisi olla kohtuullinen palkka, se on aivan selvä. Mutta alipalkkattuja aloja on yhteiskunnassa vaikka millä mitalla, esimerkiksi koko terveydenhoito. Palvelualat, joihin kirjastotkin tavallaan kuuluvat, ovat viimeisinä, ja se ei ole hyvä asia.”

Espoon kaupunginhallitus hyväksyi maaliskuussa ehdotuksen Espoo-strategiaksi. Sen mukaan kaupungin kehittämisellä pyritään seuraaviin arvoihin: asiakastyytyväisyys, suvaitsevaisuus, innovatiivisuus, kumppanuus ja tulokellisuus (HS 16.3.). Ihan hyvä lista, mutta missä ovat *totuus, hyvyys ja kauneus*? Niitä nimittäin löytyy Espoon kaupunginteatterista, jossa pyörii Ritva Holmbergin ohjaama ja Miska Kaukosen, Heikki Kinnusen, Tom Pöystin ja Satu Silvon näyttelemä kaikinpuolinen menestys nimeltä Herrojen Eeva. Sen alkuosan on kirjoittanut Aleksis Kivi (Kihlaus) ja loppuosan Kiven Kihlauksen vapaasti mukaillen ja nykyaikaan siirtäen Juha Siltanen.

Näytelmän esitteessä lainataan Risto Ahdin, Pentti Saarikosken ja Juha Siltasen luonnehdintoja Kives-tä ja Kiven kielestä:

”Kivi haluaa olla olemassa konkreettisenä, läpikotaisena. Ei taitavana, ei hallitsevana, vaan lapsellisena ja totaalisenä. Aikanaan väitettiin hänen käyttävän ’rumaa kieltä’, mutta kukaan ei sanonut, että hän oli ensimmäinen ja viimeinen, joka käytti myös kieleemme juhlahuoneen sanoja.” (Risto Ahti)

”Tämä pienoisnäytelmä (Kihlaus) on riipaisevan surullinen, ja surua ei saa tehdä naurun aiheeksi. Kivi on pienen ihmisen puolesta-

puhuja, hän kuvasi pienen ihmiseksi.” (Pentti Saarikoski)

”Asettuessaan ’tasaselte’ Aleksis Kiven kanssa suomalainen kirjailija häviää varmasti, sekä siksi, että esikuva on aina jo määritelmän mukaan parempi, että siksi että Kivi on jo arvostelun ulkopuolella, että siksi, että Kivi on hyvä.” (Juha Silta-

Tuore *metafora* saa ihmeitä aikaan. Anneli Antosen ja Jorma Sipilän kirja Suomalaista sosiaalipolitiikkaa (Vastapaino 2000), jonka Jussi Sim-pura arvioi edellisessä YP:ssä, päättyy seuraavaan kappaleeseen. Harvoin vanha puutalo on yhtä ilmaisuvoimainen kuin tässä:

”Viime vuosina Suomi on jälleen kerran kokenut huomattavan taloudellisen ja mentaalisen nousukauden. Lähes päivittäin on jokin selvitys tai tilasto kertonut yleisölle, miten Suomi on maailman kärjessä yhdessä tai toisessa asiassa. Tämä kirja on perustellut, miksi emme voi liittyä tuohon kuoroon. 1980-luvulla hyvinvointipolitiikkamme saattoi olla kansallinen ylpeydenaihe, mutta nyt se muistuttaa vanhaa puutaloa, jossa on paljon viehättävää, mutta vieraskin huomaa, ettei omistajalla ole vuosiin ollut rahaa eikä tahtoa pitää taloaan kunnossa.”

Eero Riikosen viimeisyksyisen aforistisen romaanin (Pommetiikan perusteita) yksi juonne on tämä: miten elää luovasti tylsässä komiteamaailmassa. Kukapa ei olisi kuullut valitusta, että nykyelämässä ei ole tilaa luovuudelle tai mielikuvituksen ja kiireettömän elämän viljelemiselle. Sen esteenä ovat vakavikot ja mielikuvituksensa kuihduttaneet ihmiset.

Toisaalta luovuus on ilmeisesti ylimainostettu juttu. Riikosen kirjassa esitelty pommetiikka tarkoittaa – mikäli se ylipäätään jotain tarkoittaa – aikuisten elämänilon ja leikin oppia.

Nythän on niin, että ihmisen elämän perustana ovat sydämen lyönti ja auringon kierto, ja niiden toivoisi toistuvan samanlaisina mahdollisimman pitkään. On syytä toivoa, että ne eivät heittäydy luoviksi. *Toisto* on tehokkaan työn – ja elämänilon perusta. Mitä enemmän pakollisia ja toisarvoisia päivittäistoimintoja saa rutinoitua, sitä vähemmän niille tarvitsee uhrata aikaa ja ajatuksia, jotka puolestaan voi silloin keskittää rutiinien väliin jäävään vapauden maailmaan. On ihmisiä, jotka kuvittelevat nimenomaan päivittäisrutiinien jatkuvan muuntelun osoittavan poikkeuksellista luovuutta. Tehköön omalle elämälleen kukin mitä haluaa, mutta jos tällainen henkilö sattuu olemaan työelämän kehittäjä tai jumpan vetäjä, siitä kärsivät kaikki: hän pyrkii vaihtamaan askelkuvioita heti, kun kohteet ovat edelliset oppineet. Se on niin luovaa.

Helsingin Sanomien haastatteleman (11.3.) professori Juha Siltalan mukaan kapitalismi mainostaa yksilöllisyyttä, mutta pakottaa kaikki työntekijät ajattelemaan samalla tavalla. Siltala on leikannut talteen lehtijuttuja suuryritysten lasitaloista. Hänestä juuri niissä konkretisoituu nykyajan verkostoituneen, sosiaalisen ja läpinäkyvän työntekijän ihanne:

”Ihmiseltä viedään vapaus, reviiiri ja mahdollisuus omaan rauhaan ja ajattelemiseen. Olen ollut todella huolestunut siitä, että tässä pyritään kehittämään kokonaan uuden tyyppinen ihminen, joka jaksaa olla koko ajan kaikkien kanssa yhtä aikaa kaikkialla. Tämä corporate spirit -hehkus ja arvojen testaaminen sotii kansalaisvapauksia vastaan.”

Juha Siltalaa voi lohduttaa sillä, että tälle verkostoituneen, sosiaalisen ja läpinäkyvän työntekijän luomiseen pyrkivälle *kuuliaisuuskoulutukselle* tulee loppu täsmälleen sinä hetkenä, kun kapitalisti kantapään kautta oppii, että modernin studio-työn kannalta tällaiset työntekijät kuuluvat Salieri-luokkaan. Mozarteja kasvaa aivan toisenlaisissa ympäristöissä.

”– Sinä et ole paljon *työpaikka-romansseihin* sortunut?

– Perhe-elämä vie kaikki voimat. Päivisin ei jaksaa enää muuta kuin painaa töitä.” (Toinen mies, HS 12.3.)